

Kronika rodiny

K A Z D O V Ý C H

P ř e d m l u v a

Kronika tato jest počata v roce 1926, budou v ní však poznámky pokud sahá paměť Josefa Kazdy, žijícího ve vsi Novo-Krajevě, Buhrynské volosti (gminy, okresu) Rovenského powiatu, wojewudstva Volyňského, země Polské, též poznámky z minulosti.

Kroniku tuto jsem započal sestavovati v příčině toho, aby potomci naší, tj. rodiny Kazdové věděli, odkud pocházeli jejich předkové, neb se mi několikrát stalo, že jsem se sešel s Čechem, který sice věděl, že jeho rodiče byli Češi, sám však česky málo uměl a z jakého kraje z Čech pocházeli jeho rodiče nevěděl - někde od Moravských hranic neb někde od Prahy a podobně bývá ta jejich odpověď.

Každého, kdo bude tuto kroniku čísti, žádám, aby její sestavení, pravopis a krasopis příliš kriticky neposuzoval, neb jsem v příčině nedostatku prostředků nenabyl podobným pracem potřebného vzdělání.

Nuže k dílu:

Otec můj Pavel Kazda se narodil v Podulši čp. 26 z rodičů Jana Kazdyrolníka a jeho manželky rodem Kiselové z Chotěboře.

Matka moje Antonie dcera Josefa Hlaváčka rolníka z Holina čp. 52 a jeho manželky Terezie rodem Hubičkové z Tatobyl čp.24. Všechny tyto jmenované vesnice jsou asi kraje Jičínského.

Podle sdělení matčina (Antonie Kazdové) se můj otec vyučil po vyjití ze školy řemeslu krejčovskému a po vyučení šel hledat štěstí ve světě, šel ovšem pěšky. Jeho mladší bratr ho šel kus cesty provodit, když se rozcházel, tak mladší bratr plakal, otec měl na cestu čtyři desetníky, z kterých dva mladšímu bratru dal, aby neplakal a vrátil se již domů a tak se rozešli (rodina, ze které otec pocházel čítala šestnáct sourozenců). Otec, když se s bratrem rozešel, putoval až se dostal do hlavního města bývalé rakouské říše Vídně, kde pracoval dosti dlouho, možná že šest a možná, že více let a ušetřil si slušný kapitálek, jelikož byl starším v dílně.

Po svém návratu do vlasti České se oženil s nojí matkou, která obdržela od svých rodičů menší věno. Za matčino věno a své úspory koupil otec domek v Konecchlumí čp.43, kde po několik let dělal řemeslo. Zde se v roce 1869⁸ roce narodil můj starší bratr František, roce 1870 sestra Anna, která v krátkosti zemřela a v 24.května 1872⁸ jsem se narodil v Konecchlumí já Josef Kazda.

V krátkosti po mém narození snad v tom samém 1872 roce, otec domek v Konecchlumí prodal a koupil menší rolnickou usedlost (chalupu) ve Střevaři, kde se v měsíci listopadu 1873⁸ narodil můj bratr Jan a v roce 1875 druhá sestra, která při křtu též byla pojmenována Anna jako její nebožka starší sestra ani jí však nebylo souzeno žítí, neb v krátkosti po svém narození zemřela. Otcí mému Pavlu Kazdovi nebylo též souzeno dlouho žítí, zemřel smrtí tragickou a sice maje menší hospodářství polní, koupil si koně a když nebylo s potahem v hospodářství co dělat, tak jezdil na výdělek. Na podzim snad v roce 1876 dovážel nějaké zelí snad ze Střevaře do Libáně, kde donucen okolnostmi zůstal nocovati. V noci šel obsloužit koně a při tom se nejspíše sehnul a kůň otce udeřil zadní kovanou nohou do hlavy přímo na spánek. Otec již nepřišel více k vědomí a třetí den zemřel.

Po smrti otcově byla usedlost prodána a utržené peníze po všem předchozím vydání byly rozděleny jaksi úředně - asi polovice matce a druhá polovice nám třem bratrům, částka jeden tisíc dvěstě zlatých na nás třem bratrům připadajícím byla z počátku ponechána na usedlosti a později uložena novým majitelem panem Jiříčným do sirotčí kasy a matce bylo ponecháno právo bráti do věku osmnácti let každého z nás úroky (procenta), na vychování od osmnácti do dvaceti-čtvrtého roku se každému z nás připočítávalo procento ke kapitálu a když jsme dospěli každý dvacátého čtvrtého roku, tak jsme jí tu částku čtyřista zlatých i s procenty obdrželi.

Matka moje provdala se podruhé do Markvartic za rolníka Josefa Bernata, nebyla v druhém manželství příliš šťastná (o tom dál). V Markvarticích jsem začal chodit do školy (bratr František chodil již ve Střevaži) a také jsem ministroval při službách Božích v kostele. Můj nevlastní otec se více staral o nějaké zábavy nežli o hospodářství a asi po šestiletém společném životě se s mojí matkou částečně rozešli. Hospodářství prodali a o peníze, které zbyly po zaplacení dluhů se rozdělili. Nevlastní otec Bernat odjel do Ruska a matka naše koupila menší chalupu na Plhově nedaleko Markvartic a odtud jsme chodili já Josef a mladší bratr Jan do školy v Smašíně a starší bratr František do měšťanské školy v Sobotce. Na Plhově jsme bydleli pouze jeden rok, jelikož nevlastní otec Bernat neustále matce psal, život v Rusku vychvaloval, sám do Čech přijel, nás na Plhově navštívil a opět do Ruska odjel. Matku v dopisech přemlouval, aby chalupu na Plhově prodala a do Ruska přijela, až se konečně matka vypravila a došla se do Ruska (Volyňské gubernie) podívat. Z Ruska se vrátila matka dosti nadšená tehdejšími poměry na Volyni. Pozemek byl tenkrát tak, že se mohlo pouze za matčino jmění koupit slušné hospodářství, avšak matka se obávala, aby otec Bernat její jmění nezmrhal, tak dala chalupu na Plhově do pachtu několika sousedům na šest let s tím dojednáním, že když bude chtít matka prodat, oni rusejí dobrovolně pozemek ustoupit, a tak jsme odjeli na podzim roku 1882 do Ruska do české vesnice Teremna v blízkosti města Lucka ve Volyňské gubernii, kde můj nevlastní otec Bernat spachtoval od Teremenských českých občanů menší vodní mlýn, vedle kterého na mlýnském pozemku začal stavět dasti obšírné stavení, které se však dostavovala za peníze, které přivezla matka, neb jmění otce Bernata docházelo ke konci a nabyly již menší dluhy, které matka zaplatila.

Ve mlýně bylo zapotřebí udělati některé opravy a jelikož nebylo peněz, naléhal otec Bernat na matku, aby chalupu v Plhově prodala a za peníze, že se může potřebná správa mlýna udělati a za ostatní, že se může koupit pozemek. Matka chtěje míti dobrou vůli, odjela do Čech a chalupu na Plhově prodala a přivezené za ní peníze se rozptýlil jako mlha.

Otec Bernat měl již zase nové dluhy, z nichž o některých ani matka nevěděla a věřitelé se hned hlásili, když věděli, že matka přivezla peníze. Když toho bylo trochu moc, matka se zdráhala platit, tak se užilo politiky. Přišel takový tajný Bernatům věřitel a vydlužil se od matky přibližnou částku peněz, jakou mu asi Bernat dluhoval a dlužní úpis (směnku), že přinese až jí koupí, matka nic netušící půjčila a když se potom o úpis hlásila, tak se jí vysmál a řekl jí, že to má její muž dávno vzato, potom se zaplatilo pololetní nájemné ze mlýna a koupilo asi šest desatin pozemku a zbytek několik set rublů půjčen.

Ve mlýně se hospodařilo výtečně, to co se vyzískalo ode mletí stačilo tak na domácí vydání a otci Bernatovi na útraty a nájemné ze mlýna se platilo obyčejně z hotového kapitálu, který matce zbyl z prodané chalupy. My tři bratři jsme po příjezdu do Ruska chodili ještě trochu do školy a sice starší bratr František do městské školy v Lucku a já Josef jednu zimu k soukromému učiteli p. J. Vokráčkovi. Na jaře v roce 1883 jsem začal pásť lidem dobytek, při tom jsem pásť také naší krávu. Pásť jsem po několik roků s Fr. Lamačem, Filipem Štěpánkem, Václavem Liškou a jinými výrostky při tom jsme ovšem prováděli rozličné nezbednosti. Bratr Jan mezitím sloužil u vzdáleného příbuzného u koní. Straší bratr František ukončiv školu, vyučil se strojnictví, já jsem se začal učit kovářství, ale výhěň na mne tak působila, že mne skoro pořád bolela hlava až jsem toho musel zanechat a vyučil jsem se mlynářství. V té době otec Bernat domlel neb nájemné ze mlýna nebylo čím zaplatit a koupeného trochu pozemku matka prodat nechtěla. A tak občané krátce spachtovali mlýn druhému nájemci a nám zbylo malé polní hospodářství, které obstarávala ponejvíce matka s mladším bratrem Janem, který přišel ze služby domů. Otec Bernat jim při tom částečně pomáhal, ale většinou se staral o zábavy a kratochvíle. Já Josef jsem odešel do světa. Pracoval jsem v uměleckém mlýně Fr. Protzera v Holešově u Lucka dva roky. Dále ve mlýně pana Aleksandra Tučka v Hlinsku blíže Rovna na Volyni také dva roky.

Později ve mlýně polského statkáře Nika u nájemce tohoto mlýny Josefa Aulického ve vesnici Olibově blíže Dubna na Volyni čtyři roky.

Nepořádný život otce Bernata působil na moji matku tak, že těžce onemocněla a v době, kdy jsem pracoval u pana Aulického Olibově, matka zemřela. Otec Bernat se zakrátko znovu oženil a bratr Jan odešel z domova se mnou do Olibova, kde se poněkud přiučil mlynářství. Z domova dostal pouze malý peněžitý podíl.

Když jsem vystoupil z díla v Olibově v roce 1895, tak jsem přijel do Teremna a nejdříve jsem začal uváděti svoje státní občanství do pořádku, co však při liknavosti ruských úřadů trvalo více než rok a díky tomu, že jsme oba já Josef a bratr Jan byli svého času zároveň s matkou vodvozeni, jsme obdrželi řádné občanství a mohli jsme nabývati pozemku a provozovati rozličné živnosti.

6. května 1886 jsem vstoupil ve sňatek manželský s Annou Vegrichtovou z Hrušvice u Rovna na Volyni. Od 1. července 1896 jsem spachtoval od panství Ostrožského v Dubenském kraji ve Velké Horodnici vodní mlýn. Bratr Jan se přestěhoval do Horodnice s námi. V Horodnici se nám narodil 31. srpna 1897 roce syn Josef. V Horodnici jsme byli 1 rok a 2 měsíce, potom jsme v příčině dojednání mlýn ustoupili. Něco jmění jsme v tom získali a potom najmuli v Dubenském kraji ve Velké Dorogostaji obecní stavení a mlýn, ale mlýn jsme neobdrželi neboť dosavadní pachtýř máje jakési nároky na držení mlýna dále se nevystěhoval a my jsme zůstali po 2 roky v obecním stavení, ve kterém jsme zřídili kupectví. Bratr Jan po tu dobu stárkoval ve druhém mlýně ve Velké Dorogostaji. V roce 1890 jsme zakoupili s p. Millerem, Dědkem, Lochmanem, Votavou velkostatek v Újezdci v Dubenském kraji ve výměře 628 desatin, kterého jsme odstoupili po části pozemku druhým 32 účastníkům. Bratr Jan měl též částku pozemku koupeného. Pozemek ten jsme však nedrželi dlouho, v roce 1901 jsem ho společně s bratrem Janem prodali p. Antonínu Syrovátkovi a koupili jsme společně s druhými větší velkostatek Krajev v rozměru 1016 desatin, u kterého však se nacházelo 236 desatin na koloniji Stepanovka nejlepší orné půdy v nájmu na 10 let v příčině toho, že většina kupujících se přála hned

na všem koupeném hospodařit, bylo prohlášeno, že kdo si vezme pozemek nacházející se v nájmu, obdrží takový v jednom kusu, vyjma k tomu připadajícího procentně lesa a louky, oceňují se výhody plynoucí ze zceleného pozemku. Usnesli jsme se čtyři účastníci p. F. Kondelík, Martin Kliment, Josef Tuček a já Josef Kazda vzíti pozemek nacházející se v nájmu s podmínkou, že počas lhůty pachtovného budeme bráti pouze nájemné, které nájemci jsou zavázáni platiti. Dále, že mě Josefu Kazdovi dají v počtu mě připadajícího orného pozemku, osamělé stavební místo vedle církevního tam po mlýnském a školním zbývajícím a při něm nám též byla přiměřena louka. Na tomto stavebním pozemku jsme postavili menší hospodářské stavení. Bratr Jan dostal stavební místo nedaleko nás, ale bylo velice nerovné. V následujícím 1902 roce zařídil bratr Jan na svém pozemku cihelnu, kterou po několik roků udržoval.

Starší bratr František po vyučení řemeslu zámečnickému odejel do Kyjeva a později do Oděsy, kde se oženil s Alosií Šmídovou, která se však asi po desetiletém manželství roznemohla a zemřela, zanechavši mu dvě nezletilé děti, které bratr František zařídil do penzionátu a v krátkosti na to zemřel. Dítka po Františkovi - starší Antonii, jelikož se dobře učila, vypravila správa penzionátu na svůj účet do Francie do škol, kde prý velice dobře prospívala avšak onemocněla zákeřnou nemocí, zděděnou snad po matce a byla poslána zpět do Oděsy, kde v krátkosti ve věku osmnácti let zemřela. Mladšího chlapce Pavlíka vypravili z Oděsy k nám na Volyň na svěží vzduch, který mu skutečně dobře prospíval. Když mu bylo 12 let, tak o něho příbuzní z matčiny strany psali, abychom ho vyslali do Oděsy, že ho z penzionátu chtějí na svůj účet diti studovati na kněze a příbuzným, jelikož byli velice krelikární se to velice zamlouvalo a my nechtějící býti snad překážkou domělého budoucího štěstí, jsme chlapce vypravili a vyslali do Oděsy, odkud ho správa penzionátu vypravila do Belgie, kde skutečně vystudoval na kněze. Doposud (v roce 1926) však nebyl vysvěcen, jelikož nebyli vyřízeny některé formálnosti. Česky psát zapoměl, tak mi řekla jeho teta z matčiny strany paní Šmídová na sokolském sletu v roce 1926 v Praze. Dříve jsme si s ním psali, potom přestal odepisovati

a od oné tety Šmídové jsem se dozvěděl, že jí píše psaní ve francouzském jazyce a česky, že již neumí. Tak jsme přišli s náboženským fanatismem o jednoho Čecha.

Já s moji manželkou a synem Josefem jsme zůstali ve vystavěných budovách v Krajevě deset let. První čas po koupení velko- statku jsem zastával v Krajově úřad prozatímního starosty, jeikož obec nebyla ještě utvrzena. V tom čase jsme se ještě s některými občany starali o otevření obecné školy u nás, což jsme se značným úsilím pořídili. Já Josef Kazda jsem k vůli tomu udělal čtrnáct cest - dvanáct do Krajského města Ostroga a dvě do volostního (okresního) úřadu a škola byla v roce 1902 roce slavnostně otevřena a na ní naším přičiněním byl školním inspektorem jmenován první český učitel na naší škole Čech pan A. Hora, který po několik roků na Krajojské škole vyučoval.

V roce 1908 byly provedeny volby do druhé hosudárstvené dумы, kterých se hojně zúčastnili Volyňští češi a vyslali do hlavního města Volyňské gubernie Žitomíru na hlavní volby osm poslanců - delegátů (voličů) Čechů a sice od Žitomírského kraje (ujezdu) A. Markupa, od Luckého kraje A. Flengra a E. Pichrta, od Rovenského kraje J. Drbohlava, od Dubenského kraje J. Husáka a J. Vošatu, od Ovručského kraje A. Sperlina a od Ostrožského kraje J. Kazdu a myslím, že pouze mým přičiněním se stalo, že byl zvolen z nás Čechů (J. Drbohlav) poslancem, ač mnozí ruští voliči navrhovali mne.

Ve vesnici Krajově jsme zůstali 11 let a v té době vychodil náš syn Josef školu v Novokrajevě a dvouklasnou školu Hlinskou a jelikož nejevil žádné chuti jíti na studie, vzali jsme pronajatý náš pozemek na koloniji Stepanovce do své režie a postavili hospodářské stavby a vůbec zřídili rolnické hospodářství. Stavební místo s loukou a stavbami ve vesnici Novokrajevě jsme prodali panu A. Svěcenému a utržené peníze jsme uložili do spořitelny.

Bratr Jan také prodal svoje hospodářství v Novokrajevě panu V. Červinkovi a sám koupil polovici vodního mlýna a při tom kousek pozemku v české vesnici Velké Dorohostaji v Dubenském kraji. V tomto mlýně udělal bratr Jan mnohé opravy a přístavby, postavil chmelnici drátěnkou a přikoupil ještě kus pole vedle rybníka, tak že se mu dosti dobře dařilo.

My též jsme všechno hospodářství uváděli do pořádku, avšak dříve než-li jsme vše uspořádali, vypukla v 1914 roce světová válka, která tolik nadějí zklamala a mnoho obětí si vyžádala, mnoho zámožných lidí přivedla na mizinu, některé škody však přeci nebyly nadarmo, neb se po válce mnoho menších národů zvláště slovanských osvobodilo od dlouholetého utiskování národy silněji. Nespadá do rámce této kroniky popisování událostí válečných a napíšu o válce pouze to, co je nevyhnutelně zapotřebí k úplnosti kroniky.

První, co se nás hospodářsky dotklo bylo, že jsme pozbyli lepších koní, které byli vzaté pro vojenské účely, později při evakuaci (ústupu) ruských vojsk z Haliče jsme pozbyli též hovězího dobytka, který ze skrovnou náhradu odebíral stát. Též obilí státem od obyvatelstva přijímané. Peníze za dobytek a obilí byly po většině ukládány do spořitelny, neb tu dobu začaly na obšírném válkou postiženém prostranství vraždy a krádeže, které se ještě nyní 1926-27 roce leckde vyskytují. Potahy, které ještě zbyly tak byly ponejvíce upotřebeny pro vojenské účely a hospodářství byla velice zanedbaána.

V roce 1916 byl povolán též náš syn Josef k odvodu a odveden byl do české družiny tehdy se utvořivši, ve které účinkoval přibližně asi rok. Prošel učebnou komandou, později omrznul na výzvědné službě a byl poslán na léčení, odtud propuštěn domů.

V tom čase dávala ruská vláda hospodářům na Volyni na výpomoc v hospodářství vojenské zajatce, ponejvíce slovanské národnosti. U nás také dva byli a sice Antonín Janda od Kutné Hory a František Pulkrábek od Brna z Jehnic- Ořešína, kde jsem ho o sokolském sletu v roce 1926 navštívil. V tu dobu mne požádal zástupce ministerstva zemědělství Andrej Ivanovič Flavikov o přijetí služby v ministerské organizaci zásobování armády chlebem, ovsem, senem a slámou, kteroužto službu jsem přijal a zastával z počátku v Ostrohu a později v Oženíně asi pět kilometrů od svého domova. Služba moje vyžadovala následující povinnosti: přijímat objednané a neb osobně nakupovat pro vojsko obilí všeho druhu, seno a slámu, která se lisovala strojem do balíků a potom ono obilí, seno a slámu vydávati na zvláštní poukázky (čekovoje trebovanie) vojsku.

Na seno a slámu byla postavena velká kůlna a ostatní bylo ve stohách a na obilí jsem měl k dispozici železniční skladiště. Úřad ten jsem zastával do likvidace oné organizace asi osm měsíců.

Bratra Jana válka velice poškodila. Když byla evakuace (vystěhování se), tak mu do jeho bydliště ve Velké Dorohostaje (Dubenský újezd) přijel kozák a řekl mu, že se musí hned vystěhovat, že zde bude pozice a přijde sem hned vojsko. Bratrovi nezbylo jiného než-li uposlechnout, naložit na vůz to nejnnutnější, to jest šactvo, peřiny něco jídla, sebrat ženu a děti a vydat se na cestu směrem k nám do Krajeva. Jednu krávu uvázal za vůz, ostatní všechno vyustil z chlévů, drůběž též, nasypal tomu po dvoře zrní, ve mlýně nechal všechno jak bylo - obilí svoje i lidské přivezené k mletí, očesaný chmel nechal u jednoho občana, který zůstával poněkud dále a nestěhoval se. A tak bratr opouštěl vše na co po mnoho let střídal, aby až se vrátí nalezl ze všeho poušť. Po několika nedělním popjízďení se dostal se svoji rodinou k nám a byl u nás co běželec po dva roky, to jest dokud se ta místnost neuprázdnila. Když se vrátil shlédnouti své hospodářství, našel vše zničené. Mlýn, obytné stavení, chlév, chlívky, stodola - vše bylo spáleno, chmelnice též sloupy vykopané a spálené, pozemek rozkopaný, rozrytý, samé okopy a drátěné přehradky, takže nevěděl z jaké strany začít na novo hospodařiti.

Njbližší soused pan J. Fridranský mu poskytl na nějaký čas přístřeší ve svém uceleném stavení než-li si sám něco postavil. Dosti namáhavě se svým starším synem Antonínem postavil malé obytné stavení. Neštěstí však nechodí samo a tak bylo též u bratra Jana. Zle tenkrátě řádila na Volyni nemoc tak zvaná ispánka (chřipka), na kterou zemřel bratrovi mladší syn Jaronír. Nebylo však dosti na tom, přišli bolševíci a zavraždili bratrovi staršího syna Antonína bez jakéhokoliv důvodu.

V roce 1922 koupil bratr Jan druhou polovinu pozemku, který náležel ke mlýnu a byl majetkem Dorohostajských Čechů, kteří onen pozemek prodali, aby měli prostředky postavit novou školu. Jelikož taková byla válkou zničená,

V roce 1925 se provdala dcera Jana Emilie za Dorohostajského příslušníka Karla Šafra, který dostal od svého otce dosti slušné hospodářství.

Po návratu se do svého hospodářství ze služby z Oženína v roce 1918 jsem já Josef Kazda mnil, že bude jakýsi pokoj, neb ruská vláda byla svržená a zdálo se zpočátku, že revoluce projde mírně bez velkého krveprolití avšak nebylo tak souzeno. Bylo to zdánlivé ticho před velikou bouří, která celou bývalou ruskou říši zachvátila. Mnoho lidí bylo povražděno, mnoho továren a hospodářství zničeno. Nikdo nebyl svým životem jist, když nějaký poběhlík něco kradl neb ničil, tak mu nikdo nezbraňoval neb to nebylo nic platno a mimo toho takový pobuda hrozil zastřelením což na mnoha místech učinili. když se jim někdo poněku protivil. Zbraň nosil každý, kdo chtěl neb takové bylo dosti rozházené po cestách a polích. Jelikož po rozpadnutí ruské armády nikdo zbraň nikomu nevracel a ~~jestli ji nevzal sebou domů~~, tak jí někomu za několik grošů prodal a neb jí prostě zahodil. Keátkou přítrž tomu udělalo německé vojskou, avšak po jeho odchodu započal nepořádek znovu s větší krutostí. Upořádalo se to teprve po druhém příchodu polských vojsk, která každý přestupek dosti přísně trestala. a později zavedla potřebné civilní úřady, které pomalu udělali pořádek.

V měsíci červenci 1921 se oženil náš syn Josef a vzal si za manželku Annu Kouřilovou z vesnice Novokrajeva. V roce 1922 se narodila synu Josefu dcera, které na křtu svatém dáno bylo jméno Anna, v roce 1923 se narodil také synu Josefovi syn, kterému dáno jméno Václav. Během 1923- 1924 - 1925 roku jsme postavili synu Josefovi potřebné hospodářské stavby, do kterých se se svojí rodinou přestěhoval z našeho stavení, ve kterém do té doby zůstával. V roce 1925 se narodila synu Josefovi dcera, které bylo dáno jméno Jiřina. V roce 1926 se též bratrově dceři provdané Šafrové narodila dcera, které bylo dáno jméno Marie.

Až dosu tuto kroniku na špatném balicím papíru psal děda Josef Kazda a tuto doslovně přepsal (opsal) manžel vnučky Josefa Kazdy Anny Kazdové Václav Šebek a pokračuje v popisu dalšího života rodiny Kazdové

Za trvání Polska od roku 1920 do 1938 život ubíhal při normální práci v zemědělství a také v kulturním životě.

Na Volyni byla založena Česká Matice Školská s ústředním v Lucku, kde J. Kazda starší byl předsedou dozorčí rady, kam také dojížděl. V Novokrajevě mimo jiných spolků bylo založené "Kólko Rolnicze" (zemědělský spolek), ve kterém byl předsedou Josef Kazda mladší.

V roce 1925 došlo k rozdělení a utvoření dvou samostatných zemědělských usedlostí. Kazda Josef starší s manželkou Annou hospodařil na 19 ha půdy a Kazda Josef mladší s manželkou Annou a dětmi Annou, Václavem a Jiřinkou též na 19 ha pozemku. V roce 1931 zemřela manželka Josefa a tak zůstal s třemi dětmi sám. Byl proto nucen vyhledat dětem novou matku a hospodyní pro domácnost. Oženil se, za manželku pojal Žofii Doležalovou z Dorohostaje, v roce 1934 se jim narodila dcerka, dal jí jméno Emilie. V letech 1935-36 Josef Kazda mladší postavil nové stáje, chlévy a vozovnu z cihel z vlastní cihelny. Vysázel větší ovocnou zahradu.

Čas ubíhal při všech starosech jako voda, děti dorůstaly a po skončení obecné školy v Novokrajevě absolvovaly Českou Matiční školu ve Zdlobunově, kde byl mladým ředitelem p. Josef Kosek. Pan Kosek pocházel z Kopydlna od Jičína, byl výborný učitel a velký vlastenec, což dovedl vštěpit i svým žákům. Byl všemi vážen a milován.

V hospodářství bylo stále co vylepšovat, výsadbou ovocného sadu, postavením chmelnice neb nákupem nových lepších zemědělských strojů, ovšem vždy československé výroby. Ve veškeré práci v zemědělství vypomáhaly již i děti, hlavně o prázdninách, pasením krav, ve žních při svážení obilí, při sušení sena a jiných lehčích pracech. Jejich druhá matka o ně pečovala jak mohla nejlépe, snažila se jim nahradit, co jim osud vzal. A tak vše pokračovalo v klidu a pohodě po celou dobu trvání Polské republiky. Zvládla se veškerá práce v hospodářství i v kulturním životě, hrávali se divadla - samozřejmě české hry na něž se těšili všichni obyvatelé obce. Na podzim se oslavovalo posvícení, které se mnohdy oslavovalo při hudbě a tanci po tři dny - první den posvícenská, druhý den zlatá a třetí den sousedská. Na jaře zase bývala pouť a tak to pokračovalo rok od roku.

Vesnice se vyvíjela a krásněla do doby než začala válka. V roce 1939 bylo napadeno Polsko německou armádou a při okupaci část polského území připadlo Sovětům a tak se Volyň octla v sovětském "ráji" ihned byla zavedena Stalinovská metoda to jest zemědělci do 10 ha pozemku byli "dobrovolně" nahnáni do kolchozů a ti kteří měli více než 10 ha byli označeni písmeny O.U., což znamenalo (osobyj učat) zvláštní úděl. Těm byl uložen takzvaný kultzbor (kulácká daň) tak, že během krátké doby postižení vyprodali, co mohli, aby se zachránili, jinak je čekala většinou szylka na Sibiř. K tomu ale nedošlo, neboť německá armáda zaútočila na Sovětský svaz a tím zabránila dalšímu sovětskému šikanování jenom, že tímto se přešlo z bláta do louže. Němci zase vyžadovali od zemědělců obilí, maso a jiný proviant pro armádu a také nsilné verbování mladých lidí na práci do Německa. Mezitím ale začali řádit všelijaké bandy, které po nocích vykrádaly, co se dalo, byli to Benderovci a i Sovětští pratyzáni. Protože usedlosti rodin Kazdových byly stranou obce, tak tito noční "hosté" je nejčastěji navštěvovali.

Stalo se jednou večer, přišlo do stavení několik ozbrojených rusáků s tím, že se chtějí najíst a odpočinout. Kazda J. mladší je upozornil, že nablízku jsou maďarští vojáci, kteří střeží železnici a že také občas přichází, co bude až se střetnou. Na to vedoucí této skupiny odpověděl - pak se ve tvém domě odehraje boj. A tak se stalo, že když se tito najedli a uložili se ve světnici, přišli maďarští vojáci ve vedlejší světnici se najedli a v klidu odešli. Takže se vše dobře skončilo. Podobných příhod bylo více.

V době německé okupace jsme již věděli ze zpráv tehdy tajné protifašistické organizace "Blaník" (do které byl také zapojen J. Kazda mladší), že se v Sovětském svazu formuje československá vojenská jednotka. Proto také, když naši - jako první českou obec Novokrajev na Volyni - "osvobodila" rudá armáda, poslal ihned Josef Kazda ml. telegram Vrchnímu velení sovětské armády, aby nám umožnil spolupráci s touto jednotkou. V krátkém čase byl Štáb československé armády přemístěn do Rovna na Volyni.

Toho času Václav syn Josefa Kazdy byl zaměstnán (bronírován) v české škole ve Zdobunově, když ale začala mobilizace, nechal všeho a hlásil se do armády jako všichni mladí muži na Volyni. V československé armádě u třetí brigády byl jako radista a v bojích byl raněn a odvezen na léčení do Tbilisy v Gruzii, po vyléčení se vrátil a po krátkém pobytu doma odejel vojenským transportem v roce 1945 tehdy již do osvobozené československé republiky do Žatce, kde se již provádělo osidlování vojáků Svobodové armády z řad Volyňských čechů. Kazdovým byla přidělena konfiskovaná zemědělská usedlost v obci Radičevě čp. 9, kde se ujal hospodaření, ale po zranění a válečných útrapách zakončil svůj život sebevraždou. Pohřben byl s vojenskou poctou na hřbitově v Žatci.

Vyhlídky v té době do budoucna na Volyni byly pramalé. Každý dbal, aby si zachránil holý život. Když v roce 1944 po ústupu německé armády opět přišla sovětská hrůzovláda, byly organizovány kroužky, tzv. "Strabky" - to byli mladí hoši, kteří ještě nepatřili do armády, dostali zbraň a museli pod dohledem rusáků pronásledovat v lesích Benderovce. Tak se stalo, že Jiřinka Kazdová šla v neděli navštívit kamarádku a při cestě ji napadl sovětský voják a ona z obavy se dala do útěku a ten voják jí zastřelil. Byla pochována vedle své matky na hřbitově v Novokrajevě. Krátce, také v té době zemřela babička Anna manželka J. Kazdy staršího. Odpovídá věčným snem na hřbitově v Novokrajevě.

Na Volyni v té době nebylo již možné na samotě bydlet pro stálé přepadání ruskými zlodějskými bandami. Proto také manželka J. Kazdy Žofie s dcerkou Milenkou, aby uchránily holý život, vše zanechaly a odstěhovaly se do Zdobunova a od tud po krátkém čase vojenským transportem přijely do Žatce společně se starší dcerou Annou, tehdy již provdanou za Václava Šebka.

Děda Kazda J. rovněž zanechal své hospodářství a odstěhoval se do Zdobunova k panu Křížkovi, kde čekal až bude povolena repatriace, ta se uskutečnila až na jaře roku 1947, tehdy se opět zhledal se synem a všemi ostatními. Bydlel v kruhu rodiny v Radičevsi u Žatce. V roce 1948 navštívil své rodiště Koncechlumí na Jičínsku, hřbitov a hrob svého otce a dvou sester a místa mládí svých klukovských let. Zemřel ve věku 79 let, pohřben byl v Žatci.

Josef Kazda mladší při mobilizaci v Rovně, protože sloužil již za první světové války v české družině v Rusku a prodělal tehdy poddůstojnickou školu, byl ihned povýšen na rotmistra a přidělen jako velitel trenu (obozu) u brigády třetího praporu, kde vytrval v bojích od dukly až do Prahy v hodnosti podporučíka. Vyznamenán byl československým válečným křížem, medailí za zásluhy prvního stupně, ruskou medailí za vítězství a Dukelskou pamětní medailí.

Po utvoření vojenské skupiny Žatec, která byla utvořená většinou z vojáků Volyňských čechů se začalo s osídlováním. Josef Kazda ml. Byl určen k osídlování vojáků zemědělcůk osídlení ve všech okresech Čech, Moravy i Slezka. Po ukončení osídlení se mu dostalo veřejného poděkování v Pražském rozshlase. Po likvidaci vojenské skupiny Žatec, společně s manželkou a provdanou dcerou Annou a zetěm Václavem Šebkem společně hospodařili na dvou přídělích 26 ha pozemku do roku 1952.

Mladší dcera Emilie po ukončení základní školy absolvovala Vyšší školu výživy v Žatci a byla zaměstnána jako vedoucí školní jídelny v Lovosicích.

Rodina Jana Kazdy hospodařila v Dorohostaji do své smrti, tj. do roku 1944 kde v té době řádl nemoc "tyfus" na kterou oba manželé krátce po sobě zemřeli, dcera Emilie v nemocnici ani nevěděla, že rodiče zemřeli. Pohřeb zařídil zeť Karel Šafr, který již toho času byl příslušníkem československé jednotky. Po skončení války a repatriace Čechů z Volyně přijela i Emilie s dcerou Marií do Československa. Zemědělskou usedlost 13 ha pozemku jako konfiskát po Němcích dostal Karel Šafr jako voják zahraniční armády s přednostním právem a hospodařil do konce tak, jako rodina Kazdových. Dcera Marie se provdala za Adolfa Praska a své rodiče dohleděla do jejich smrti. Odpočívají věčným snem ve společném hrobě na hřbitově v Radičevsi.

Po vítězství "pracujícího lidu" v roce 1948 nastalo šikanování, udávání a zavírání podle sovětského vzoru. A tak jedné noci 10. března 1949 přijela policie a udělala domovní prohlídku u J. Kazdy, vše v bytě přeházeli, pistoli a pušku malorážku, na kterou měl povolení, zabavili a i jeho sebrali a odvezli k výslechu do Mostu. Tam jej nutili, aby se přiznal k činům, o kterých neměl

ani zdání a přitom jej uráželi takovými poznámkami jako: "vy Volynští jste vředem na těle českého národa, vás musíme vyoperovat jedním řežem" a podobně. Když se k ničemu nepřiznal, protože si nebyl ničeho vědom, tak jej po půl roční vazbě bez odsouzení propustili aniž dostal nějakého ospravedlnění.

V roce 1952 bylo založeno Jednotné zemědělské družstvo, ve kterém Josef Kazda dělal skupináře, Zpočátku jsme za celodenní práci brali 5,-- Kčs. Když jsme po letech dosáhli 30,-- Kčs na pracovní jednotku, převzali nás Státní statky v roce 1971 jako úpadkové JZD, hospodařili na "divoko" podle sovětského vzoru a tím se všichni stali obyčejnými nádeníky bez přednostního práva.

Veškerý majetek zanechaný na Volyni dopadl jako vše. Pozemky v Sovětském svazu byly zestátněny, jen budovy, veškerý inventář a stroje byly směšně nízko oceněny a obnos za toto vše byl převeden do Československa a pak převeden na splátky přidělených konfiskovaných usedlostí včetně pozemků. Zde se vše po zaplacení "dobrovolně" odevzdalo do JZD a nám ve vlastnictví zůstalo doposud jen bydlení a válečná vyznamenání.

Kazda Josef se po všech životních strastech a ranách osudu roznemohl, dostal srdeční infarkt a musel se léčit, byl několikrát v lázních. Protože v zemědělství dále pracovat nemohl a důchod 262,-- Kčs na živobytí nestačoval, byl nucen si hledat lehčí zaměstnání. V té době se prosazovalo právo, že kdo dal pozemky do JZD musí také zajistit dědice a protože Emilie byla jako dědic a v té době také, že přešla z Lovosic do zaměstnání v Žatci vedení JZD žádalo, aby se vrátila do JZD, bylo vyhrožováno "vykolíčkováním" čili vyloučením Kazdových z JZD, následovala řada výhružných dopisů. Vše se urovnalo tím, že na usedlosti zůstává jako dědička starší dcera Anna a Emilie zůstala zaměstnána mimo zemědělství, provdala se za Josefa Hasila, koupili si v Žatci rodinný dům a nyní se těší z vnoučat svých dvou synů Jaroslava a Zdeňka.

Josef Kazda si našel zaměstnání, které odpovídalo jeho zdravotnímu stavu, pracoval jako vrátný nejprve u Meliorací, později u Státních silnic, kam denně dojížděl. A tak pracoval až do své smrti, aniž by se dočkal ospravedlnění. Zemřel ve věku 77 let. Pohřben byl s vojenskou poctou na hřbitově v Žatci v roce 1974.

V roce 1983 byl organizován zájezd na Volyň do Českého Malínka, obce, kterou zničili němečtí fašisté za druhé světové války. Tohoto zájezdu se zúčastnily Anna a Emilie vnučky a dcery Kazdovy. Měly možnost navštívit rodnou obec Novokrajev a také na hřbitově hroby svých nejdražších.

V roce 1986, za dvanáct let po smrti manžela umírá po dlouhé a těžké nemoci Žofie Kazdová. Oba manželé odpočívají věčným snem ve společném hrobě na hřbitově v Žatci.

Tímto posledním pohřbem bylo také pohřbeno příjmení roku Kazdových.

V domě č.p. 9 v Radičevsi stárnou a dožívají vnučka, dcera Anna Kazdová s manželem Václavem Šebkem a těší se na návštěvy svých dětí Václava, Vladimíra, Vlasty a šesti vnoučat.

Kroniku tuto doslovně opsanou a společně s manželkou Annou z paměti a dobrém úmyslu doplnili Anna rozená Kazdová a její manžel Václav Šebek, dnes již osmdesátidvouletý děda.

Radičeves 1991

Anna Šebková

V. Šebek